

Ceza İnfaz Kurumlarında Sosyalleşme ve İslah İlişkisi

Adem ÇİMEN*

Atıf / ©- Çimen, A. (2015). Ceza İnfaz Kurumlarında Sosyalleşme ve İslah İlişkisi, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15 (2), 159-188.

Öz- Günümüzde teknolojik gelişmeler ve sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan 'modernleşme', 'postmodernleşme' ve 'küreselleşme' gibi meta anlatılar toplumların yapı ve fonksiyonlarını etkilemiştir. Bu etkileme toplumu oluşturan bireylerde yoksunluk, yabancılaşma, bireyselleşme gibi problemleri de beraberinde getirerek toplumda geçmişten gelen sosyal problemlerin boyutlarının genişleyerek daha karmaşık hale gelmesine zemin hazırlamıştır. Suç ve suçluluk, günümüz toplumlarında çözüm üretilmesi gereken oldukça ciddi bir problemdir. Bu makale, suça yönelmenin sebeplerinden hareketle, ceza infaz kurumlarında yapılan faaliyetlerin suçluların ıslahına etkilerini vurgularken; diğer taraftan onların ıslahı için yapılması gerekenleri ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu amaçla suçluların yeniden suç işlemelerinin önlenmesi için ceza infaz kurumlarında yapılan faaliyetler ekseninde mahkûmların gözlenmesi ve konu ile ilgili görüşülen hükümlülerin dile getirdiği hususlar değerlendirilmiştir.

Anahtar sözcükler- Suç, sosyalleşme, yeniden sosyalleşme, ceza infaz kurumu, ıslah, din

§§§

1.Giriş

Günümüz toplumlarında teknolojik gelişmeler ve sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan 'modernleşme', 'postmodernleşme' ve 'küreselleşme' gibi meta anlatılar ile açıklanmaya çalışılan olgular, toplumların yapı ve fonksiyonlarını etkileyerek toplumu oluşturan bireylerde yoksunluk, yaban-

Makalenin geliş tarihi: 10.05.2015; Yayına kabul tarihi: 09.12.2015

* Osmaniye Toprakkale Açık Ceza İnfaz Kurumu öğretmeni, e-posta: ademci-men74@gmail.com

çalışma, bireyselleşme gibi problemleri beraberinde getirmiştir. Bu durum, toplumda geçmişten gelen sosyal problemlerin boyutlarının genişleyerek daha karmaşık hale gelmesine zemin hazırlamıştır. Bu problemler arasında en çok ilgi çeken şüphesiz suç olgusudur. İnsanlık tarihi ile birlikte ortaya çıkan suç, günümüzde insanların, devletlerin ve sosyal organizasyonların çözüm üretilmesi gereken en büyük problemidir.

Türk toplumunda suç ve suçluluğun sürekli artması (bkz. Tablo 1) nedeniyle suçluların sosyo-kültürel özellikleri, suç işleme nedenleri, ceza infaz kurumlarında yapılan ıslah faaliyetleri ve bu faaliyetlerin mahkûmlara yansımaları konularında sosyolojik araştırmalar yapılması önemli bir problem olarak güncelliğini korumaktadır. Ülkemizde suçluların muhafazası ve kontrol altında tutulması konusunda çalışmalar yapılırken, bir yandan da suçluların toplumun bir parçası olarak ceza süreleri sonunda dönecekleri sosyal hayata sağlıklı bir şekilde hazırlanmaları için çalışmalar yürütülmektedir. Bu çerçevede ceza infaz kurumlarında bulunan mahkûmların ıslahı amacıyla eğitim-öğretim, sosyal, kültürel, dinî ve sportif faaliyetler yapılmaktadır.

Tablo 1’de görüldüğü üzere Ülkemiz ceza infaz kurumlarında bulunan mahkûm sayıları sürekli artmaktadır: 2005 yılında 55870 olan mahkûm sayısı 2015 yılı Şubat ayında 164461’e ulaşmıştır. Ülkemizdeki ceza infaz kurumlarının toplam kapasitesinin Ocak 2015 tarihi itibarıyla 163129 kişi (08/04/2015, <http://www.cte.adalet.gov.tr>) olduğu göz önünde bulundurulursa; ceza infaz kurumlarında kapasitesinin üzerinde mahkûm bulunduğu ve artma eğiliminin devam ettiği söylenebilir.

Tablo 1. Ceza İnfaz Kurumlarında Yıllara Göre Mahkûm Sayılarında Meydana Gelen Değişmeler

MAHKÛM SAYISI	YILLAR										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015/02
	55870	70277	90837	103235	116340	120814	128604	136002	144178	156707	164461

Kaynak: Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü İstatistik Bürosu (08/04/2015, <http://www.cte.adalet.gov.tr>)

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü verilerine göre 2015 Şubat ayında Ülkemiz ceza infaz kurumlarında mahkûmların %86.3’ü hükümlülerden oluşurken; %13.7’sini tutuklular oluşturmaktadır.

Kadınlar toplam mahkûm içerisinde %3.6'lık bir dilimi oluştururken; erkekler ise %96.7'lik kısmını oluşturmaktadır (<http://www.cte.adalet.gov.tr>).

Günümüzde suçluluk, suçun nedenleri ve suçluların ıslahı konusunda yapılan araştırmalara, suçluların yeniden suç işlemelerinin engellenmesi için yapılması gerekenlerin de eklendiği ve araştırma çerçevesinin biraz daha genişlediği müşahede edilmektedir. Son dönemde suçlulukla ilgili olarak yapılmış olan araştırmalar arasında Erçetin (2006), Yavuzer (2001), Özdemir (2006), İçli (1993), Kızmaz (2003), (2004), (2005), (2006), (2007), (2010a), (2010b), Kızmaz-Çopuroğlu (2002), İğde (2009), Adalı (2010), Akçalı (2001), Can (2014) ve Şeker'in (2003) araştırmalarını sayılabilir. Ceza infaz kurumlarında yapılan çalışmaların birçoğu suçluluğun açıklanması amacıyla yapılmıştır. Suçluların ıslahına yönelik olarak yapılan araştırmalar son derece azdır. Bununla birlikte yapılan bir kısım araştırmalarda ise mahkûmların sadece dinî yönü ve dindarlık durumları araştırılmıştır. Yapılan bu araştırmalara rağmen suçluluk ve suçun nedenleri ile birlikte özellikle suçluların ıslahı ve yeniden sosyalleşmeleri ile ilgili halen cevaplanması ve öneriler geliştirilmesi gereken birçok konu bulunmaktadır.

Dürüst olmak; ülkesini, insanlarını, devletini sevmek; toplumla uyumlu yaşamak gibi pek çok özellik aslında ailenin, okulun, toplumun vermesi gereken eğitimle ilgilidir. Aileden, okuldan ve çevresinden olumlu davranış biçimleri öğrenmeyen ve sokakta yaşayan bir çocuğun suç işlemeye riskinin yüksek olduğunu tahmin etmek hiç de zor değildir. Bu nedenle suç işleyen insan, eğitimi eksik insandır (Saldırım, 2006:7). Eğitimi eksik olan insanların bir takım planlı ve programlı süreçler sonucu eksiklerini tamamlamalarına fırsatlar verilmesi gerekmektedir. Ceza infaz kurumlarında bulunan mahkûmların katıldığı ıslah faaliyetlerinin, suçluluktan uzaklaşmalarında, toplum normlarına uygun davranış kalıpları geliştirmelerinde ne derecede etkili olduğunun tespit edilmesi gereklidir.

Bu araştırmanın amacı, bir şekilde suç işleyerek ceza infaz kurumuna giren hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumlarında geçirdikleri süreyi nasıl değerlendirdikleri, yapılan ıslah faaliyetlerinin mahkûmlara yansımaları ve tahliye sonrası sosyal hayata adaptasyonlarının nasıl olabileceği gibi hususları tespit etmeye çalışmaktır.

2. Metodoloji

Araştırmaya başlarken Ülkemizde bu alanda yapılan araştırmalarla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ile Toprakkale Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından oluşturulan istatistikler, faaliyet raporları ve hükümlülerin suç dosyalarından faydalanılmıştır. Araştırma için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden yazılı olarak izin alınmıştır.

Mahkûmlara yönelik olarak yapılan ıslah faaliyetlerinin yansımalarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmanın verileri, Toprakkale Açık Ceza İnfaz Kurumunda ve Osmaniye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahkûmlar örneğinden elde edilmiştir. Cezasının bir yıldan fazlasını kapalı ceza infaz kurumunda geçirdikten sonra açık ceza infaz kurumuna gelen veya açık ceza infaz kurumunu hak ettiği halde kapalı ceza infaz kurumunda bulunan ve tahliyesine bir yıldan az süre kalan örneklem grubundaki toplam 63 hükümlü ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler, her hükümlü ile yarım saat ile bir buçuk saat arasında bir zamanda gerçekleşmiş olup hükümlülerin sorulan sorulara verdikleri cevapların içeriklerine göre uzayıp kısalmıştır.

Araştırmayı daha güvenilir kılmak için hükümlüler ile bire bir diyalog içerisinde olan ceza infaz kurumunda görev yapan kurum personeli, din derslerini yürütmek üzere görevlendirilen din görevlileri ve diğer eğitim faaliyetlerini yürütmek üzere kuruma gelen görevlilerle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmacının ceza infaz kurumu öğretmeni olması ve 15 yıldır ceza infaz kurumlarında yürütülen faaliyetleri organize ederek uygulaması nedeniyle görüşmeler, gözlemler ile desteklenmiş ve uzun zamanda elde edilmiş olan gözlemlere de başvurulmuştur.

3. Yeniden Sosyalleşme ve Islah Faaliyetleri

Sosyalleşme, bireyin içinde yaşadığı gruba, topluma, kültüre ve medeniyete özgü duyuş, düşünüş, yapış ve inanış biçimlerini alması ve kendi içinde özdeşleştirmek suretiyle şahsiyetine mal etmesi, içselleştirmesi ve böylece çevresine uyum sağlamasından ibaret olan bir süreçtir. Sosyolojik açıdan bakıldığında, bireyin sosyal çerçevede bir benlik edinmesi, kimlik ve kişilik kazanması, toplumun bir üyesi olması ve hatta bir insan olması ancak sosyalleşme ile mümkün olmaktadır (Kirman, 2004: 209).

Her şeyden önce bir eğitim ve öğretim konusu olan sosyalleşmenin, yeniden sosyalleşme ve dinî sosyalleşme gibi farklı kategorileri de bulunmaktadır. Bu yönüyle sosyalleşme, yalnız yeni doğan bir insanın somut bir toplumda yetiştirilmesi ve geliştirilmesi demek değildir. Aynı zamanda ergenlerin ve yetişkinlerin de sosyal gidişata uyması ve uydurulmasıdır. Çocuğun sosyalleşmesi ile ergenin ve yetişkinlerin sosyalleşmeleri veya yeniden sosyalleşmeleri arasında bazı farklar vardır (bkz. Arslan-türk-Amman, 2011:228-229). Bu çerçevede konumuzu ilgilendiren mahkûmların ıslahı, ergenlerin sosyalleşmesi veya yeniden sosyalleştirilmesi içerisinde değerlendirilebilir. Ceza infaz kurumlarında yapılan ıslah faaliyetlerinin en önemli amacı: yetişkin hükümlü ve tutukluların topluma uyumlu hale gelmelerini; yani yeniden sosyalleşmelerini sağlamaktır.

Yavuzer, *Çocuk ve Suç* isimli eserinde 'yeniden eğitim' terimini kullanmıştır. Her ne kadar yeniden sosyalleşme terimini kullanmamış olsa da yeniden eğitim ile "suçlu bireyi sadece anti-sosyal dürtülerden arındırmak değil, aynı zamanda onu anti-sosyal davranışa iten kötü çevresel koşulları ortadan kaldırmak yoluyla gencin topluma uyumunu sağlamaktır" diyerek yeniden sosyalleşmeden bahsetmiş olmaktadır. Yavuzer'e göre, yeniden sosyalleşme evresinde grup terapisi ve rehabilitasyon yöntemlerinden yararlanılması gereklidir (Yavuzer, 2011:249). Ceza infaz kurumlarında yürütülen eğitim-öğretim, sosyal, kültürel, dinî ve sportif faaliyetler, mahkûmların yeniden sosyalleşmelerini sağlamak ve toplum normlarına uygun davranış kalıplarını öğrenmelerini temin etmek amacıyla yapılmaktadır.

Giddens'a göre: ceza infaz kurumlarını özenle kötü yerler haline getirmek, büyük bir ihtimalle potansiyel suçluları caydırmaya yardımcı olabilir; ancak bu durum, ceza infaz kurumlarının ıslah etme amacını oldukça güçleştirmektedir. Buna karşılık, ceza infaz kurumu koşulları iyileştirildikçe, hapsedenlerin caydırıcı etkisi de daha az olacaktır (Giddens, 2008:882). Böyle bir ikilem ile birlikte, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 3.maddesinde infaz hizmetlerinin temel amacı: "...hükümlünün, *yeniden sosyalleşmesini* teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır" şeklinde ifade edilmiştir. İnfazdaki temel amaç içerisinde, mahkûmların ıslahı yani yeniden sosyalleşmesi, önemli bir yere sahiptir.

Ülkemizde 1990'lı yılların sonlarından itibaren yeni yapılan ceza infaz kurumlarına kütüphane, birden fazla derslik, çok amaçlı salon, spor

salonları ve iş atölyeleri yapılarak hükümlülerin ortak yaşam alanları haricinde farklı ortamlarda sosyalleşmeleri ve rehabilite edilmeleri amacıyla imkânlar hazırlanmıştır. Bu doğrultuda eğitim-öğretim, sosyal, kültürel, dinî ve sportif faaliyetler, planlı ve programlı bir şekilde uygulanmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla toplum normlarına aykırı bir davranış sonucunda ceza infaz kurumuna gelen mahkûmların sosyal hayata adaptasyonlarının sağlanmasının yeniden sosyalleştirme sürecinin yaşanması ile mümkün olabileceğinin bir gerçek olarak kabul edildiği söylenebilir.

4. Bulgu ve Yorumlar

4.1. Mahkûmların İşledikleri Suç Türleri

Görüşme yaptığımız mahkûmların işlediği suçlar: şiddet suçları, ekonomik suçlar, mala karşı suçlar ve cinsel suçlar olmak üzere dört kategoride incelenmiştir. Görüşme yapılan hükümlüler içerisinde trafik, çevre ve bilgisayar suçundan cezasını infaz eden bulunmamaktadır. Adam öldürme, yaralama, silahlı tehdit, gasp ve yağma suçları, şiddet suçları içerisinde değerlendirilmiştir. Uyuşturucu veya uyarıcı ticareti yapma veya sağlama, silah ve mermi ticareti yapma, uyuşturucu madde ithal etme, uyuşturucu madde satma ve kullanma suçları ekonomik suçlar içerisinde değerlendirilmiştir. Hırsızlık, mala zarar verme, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi mala karşı yapılan suçlar içerisinde değerlendirilmiştir. Çocuğun basit cinsel istismarı, livata suretiyle cinsel saldırı, bir kimseyi fuhşa teşvik etmek veya yaptırmak suçları ise cinsel suç kategorisinde değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Türkiye Geneli 02/03/2015 Tarihi İtibarı ile Ceza İnfaz Kurumlarında Suçların Dağılımı

SUÇLAR	n	%
Şiddet Suçları	68487	42.7
Ekonomik Suçlar	40970	25.5
Mala Karşı Suçlar	35663	22.2
Cinsel Suçlar	15375	9.6
TOPLAM	160495	100

Kaynak: Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü İstatistik Bürosu (02/12/2015, <http://www.cte.adalet.gov.tr>)

Ülkemiz ceza infaz kurumlarında bulunan mahkûmların işlediği suçlar arasında şiddet suçları %42.7 ile birinci sırada gelmektedir. Bunu %25.5 ile ekonomik suçlar izlemektedir.

Tablo 3. Hükümlülerin İşlediği Suçların Dağılımı

SUÇLAR	n	%
Şiddet Suçları	27	42.8
Ekonomik Suçlar	20	31.6
Mala Karşı Suçlar	12	19.2
Cinsel Suçlar	4	6.4
TOPLAM	63	100

Tablo 3'te görüldüğü üzere şiddet suçları %42.8 ile en önde gelmektedir. Bunu %31.6 ile ekonomik suçlar izlemektedir.

Ceza infaz kurumunda bulunan mahkûmlar içerisinde bir kısmı birden fazla suç işleme neticesinde ceza infaz kurumuna girerek cezasını çekmektedir. Bunlara mükerrer suçlu denilmektedir.

Tablo 4. Mükerrer Suç İşleyen Hükümlülerin Suç Türlerine Göre Dağılımı

SUÇ TÜRÜ	SUÇ İŞLEME SAYISI						TOPLAM	
	2	3	4	5	7	14	n	%
Şiddet	3	1	2	1	-	-	7	31.8
Ekonomik	1	2	1	1	-	-	5	22.8
Mala Karşı	2	1	3	1	1	1	9	40.9
Cinsel	1	-	-	-	-	-	1	4.5
TOPLAM	7	4	6	3	1	1	22	100

Tablo 4'e göre: görüşme yapılan hükümlülerin 22'si mükerrer suç işleyerek ceza infaz kurumuna tekrar gelmiştir. Mükerrer suç işleyen 22 hükümlüden 9'u hırsızlık suçu işlemiştir.

Araştırmamızın verilerine göre suç türleri içerisinde ekonomik suç işleyenlerin eğitim durumlarının daha düşük olduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte şiddet suçları işleyenlerin, homojen bir eğitim düzeyi dağılımı dikkati çekmektedir.

4.2. Mahkûmların Kişisel Özellikleri

Bu bölümde hükümlülerin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim ve meslekleri bir değişken olarak ele alınmıştır.

Tablo 5. Görüşme Yapılan Mahkûmların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

CİNSİYET	n	%
Erkek	59	93.7
Kadın	4	6.3
TOPLAM	63	100

Tablo 5'te görüldüğü üzere görüşme yapılan mahkûmların %93.7'si, erkeklerden oluşurken; %6.3'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Görüşme bilgilerine göre hükümlülerin %58.7'si bekâr, %38.1'i evli, %3.2'si ise boşanmışlardan oluşmaktadır.

Tablo 6. Hükümlülerin Mesleklerine ve Suç Türlerine Göre Dağılımı

MESLEKLER	SUÇ TÜRÜ									
	Şiddet		Ekonomik		Mala Karşı		Cinsel		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Çiftçi	3	4.8	5	7.8	2	3.2	-	0.0	10	15.8
Esnaf	6	9.4	4	6.3	3	4.8	-	0.0	13	20.5
İşçi	10	15.8	3	4.8	2	3.2	-	0.0	15	23.8
Usta Tamirci	1	1.6	3	4.8	3	4.8	1	1.6	8	12.8
Şoför	2	3.2	-	0.0	-	0.0	-	0.0	2	3.2
Garson Barmen	-	0.0	4	6.3	-	0.0	1	1.6	5	7.9
Serbest Meslek	1	1.6	-	0.0	-	0.0	-	0.0	1	1.6
Mesleği Olmayan	1	1.6	-	0.0	1	1.6	2	3.2	4	6.4
Diğer	3	4.8	1	1.6	1	1.6	-	0.0	5	8
TOPLAM	27	42.8	20	31.6	12	19.2	4	6.4	63	100

Tablo 6'da görüldüğü gibi mahkûmların %23.8'ini işçiler oluşturmaktadır. Bunu %20.5 ile esnaf, %15.8 ile çiftçi olanlar izlemektedir.

Tablo 7. Hükümlülerin Suç İşleme Yaşı ve Suç Türlerine Göre Dağılımı

Suç İşleme Yaşı ve Aralığı	SUÇLAR ve SAYILARI									
	Şiddet		Ekonomik		Mala Karşı		Cinsel		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
16-18	-	0.0	-	0.0	1	1.6	2	3.2	3	4.8
19-21	6	9.5	2	3.2	3	4.8	-	0.0	11	17.5
22-29	13	20.7	4	6.3	4	6.3	2	3.2	23	36.5
30-39	4	6.3	8	12.6	3	4.8	-	0.0	15	23.7
40-49	2	3.2	4	6.3	1	1.6	-	0.0	7	11.1
50-59	2	3.2	2	3.2	-	0.0	-	0.0	4	6.4
TOPLAM	27	42.8	20	31.6	12	19.2	4	6.4	63	100

Tablo 7’de görüldüğü üzere 22-29 yaş aralığında %36.5 ile suçluluğun yoğun olduğu görülmektedir. Suç türlerine baktığımızda hükümlülerin %42.8’inin şiddet suçunu işlediği görülmektedir. Hükümlülerin %82.5’i 16-39 yaş aralığındadır.

4.3. Kurum İçi Sosyalleşme Faaliyetleri ve İslaha Etkisi

Ceza infaz kurumlarında yapılan faaliyetler, toplu halde yapılması nedeniyle yoğun bir etkileşim ve iletişim aracı haline gelmektedir. Bu çerçevede yapılan yarışmalar, din dersleri, münazaralar, spor turnuvaları, meslek kursları, sinema izleme, konser, konferans, önemli gün ve hafta kutlamaları vb. faaliyetler etkileşim ve iletişim ortamının oluşmasına birer örnektir. Bu tür faaliyetlerin günümüz dünyasında insanlar arası etkileşim ve kaynaşmaya sebep olduğu ve sosyal bir fonksiyon gördüğü söylenebilir. Sosyalleşme açısından son derece önemli fonksiyonlar gören bu tür etkinliklerin önemine ilk işaret edenlerden biri de Emile Durkheim’dir. O, ilkel toplumların dinî yaşayışı üzerine yapmış olduğu incelemede (Durkheim, 1923), toplu halde yapılan dinî törenlerin, merasimlerin ve şenliklerin insanların bir araya gelmelerine ve aralarındaki sosyal bağların güçlenmesine vesile olduğunu belirtmiştir. O halde ceza infaz kurumlarında yapılan faaliyetlerin mahkûmların sosyalleşmesi açısından önemsenmesi gerektiği söylenebilir.

Bir mahkûmun yaşı, bireysel yetenekleri, yetişme tarzı, içinden geldiği sosyal ve kültürel çevrede kazandıkları, katıldığı faaliyetin amacına ulaşmasında etkilidir (Güngör, 1981:15). Dolayısıyla ceza infaz kurumlarında yürütülen faaliyetlerin, mahkûmların bireysel, sosyal ve kültürel özelliklerini de dikkate alarak planlanmasının önemli olduğunu söyleyebiliriz. Bu bölümde ceza infaz kurumlarında yürütülen eğitim-öğretim, sosyal, kültürel, dinî ve sportif faaliyetlerin neler olduğunu ve mahkûmların ıslahına olan katkılarını açıklamaya çalışacağız.

4.3.1. Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve İslaha Etkisi

Toprakkale Açık Ceza İnfaz Kurumunda yapılan eğitim faaliyetlerini ve bu faaliyetlere katılan mahkûmları okuma-yazma kursları, Açık Öğretim Ortaokulu, Açık Öğretim Lisesi ve Açık Öğretim Fakültesi öğrencileri olarak dört ayrı grupta inceleyebiliriz. Örneklem grubu içerisinde uzaktan eğitim alan ve örgün üniversite okuyan mahkûm bulunmamaktadır. Bu

kapsamda hükümlülerin ceza infaz kurumuna girdiklerindeki öğrenim düzeyleri aşağıya çıkarılmıştır;

Tablo 8. Hükümlülerin Ceza İnfaz Kurumuna Girdiklerinde Öğrenim Düzeylerinin Dağılımı

ÖĞRENİM DÜZEYLERİ	n	%
Okuma-Yazma Bilmeyen	11	17.5
Okuryazar	5	7.8
İlkokul	27	42.9
Ortaokul veya İlköğretim	11	17.5
Lise veya Dengi Okul	7	11.1
MYO Fakülte	2	3.2
TOPLAM	63	100

Tablo 8'e göre: ilkokul mezunu %42.9 ile en yüksek oranı oluştururken, yüksekokul/ fakülte mezunu ise %3.2 ile en düşük suçluluk oranını oluşturmaktadır. Bununla birlikte eğitim düzeyi arttıkça suçluluk oranı azalmaktadır.

Tablo 9. Ceza İnfaz Kurumuna Girdikten Sonra Öğrenim Düzeylerindeki Değişmeler

Ceza İnfaz Kurumuna Gelmeden Önceki Öğrenim Durumu	Ceza İnfaz Kurumundaki Öğrenim Durumu	n	%
Okuma-yazma bilmeyen	Okuryazarlık Kursuna Devam Eden	4	16
Okuma-yazma bilmeyen	Okuryazar	1	4
Okuma-yazma bilmeyen	İlkokul Mezunu	1	4
Okuma-yazma bilmeyen	Açık Öğretim Ortaokulu Mezunu	2	8
Okuryazar	İlkokul Mezunu	2	8
Okuryazar	Açık İlköğretim Okulu Öğrencisi	2	8
İlkokul Mezunu	Açık İlköğretim Okulu Öğrencisi	3	12
İlkokul Mezunu	Açık Öğretim Ortaokulu Mezunu	5	20
İlkokul Mezunu	Açık Öğretim Lisesi Öğrencisi	1	4
Ortaokul/İlköğretim Mezunu	Açık Öğretim Lisesi Öğrencisi	2	8
Önlisans Mezunu	Açık Öğretim Fakültesi Öğrencisi	2	8
TOPLAM		25	100

Tablo 9'a göre: örneklem grubumuzda bulunan 63 mahkûmdan 25'inin eğitim faaliyetlerine katıldığı görülmektedir. Hükümlülerin birçoğunun okuma-yazma bilmeyerek veya okuryazar olarak geldikleri ceza infaz kurumunda daha yüksek bir eğitim düzeyine geçtikleri görülmektedir.

Tablo 10. Ceza İnfaz Kurumuna Girdikten Sonra Öğrenim Düzeylerindeki Değişmeler

CEZA İNFAZ KURUMUNDA ÖĞRENİM DURUMU DEĞİŞİKLİĞİ	n	%
Eğitim Durumunda Değişiklik Olan	25	39.7
Eğitim Durumunda Değişiklik Olmayan	38	60.3
TOPLAM	63	100

Tablo 10'a göre: hükümlülerin %39.7'sinin ceza infaz kurumuna girdikten sonra eğitim-öğretim faaliyetlerine iştirak ettikleri görülmektedir. Bu 25 kişiden 11'i ceza infaz kurumunda bulunduğu süre içerisinde her hangi bir eğitim kurumundan belge almış olup eğitimlerine devam etmeyenlerdir. Bununla birlikte 10 hükümlü ise (bkz. Tablo 9) bir eğitim kurumunda eğitimlerine devam etmektedir.

Ceza infaz kurumlarında okuma-yazma bilmeyenler zorunlu olarak Okuma-Yazma 1.Kademe Kursu'na alınmaktadır. Ancak her okuma-yazma bilmeyen okuma-yazmayı öğrenememektedir. Bununla ilgili olarak okuma-yazma bilmeyen ve kursa katıldığı halde öğrenemeyen mahkûmlar özellikle psikolojik sorunlarını dile getirmişlerdir. Bir kısmı anti depresan ilaç tedavisi gördüklerini, bir kısmı ise anlama güçlüğü çektiğini bu nedenle okuma-yazma öğrenemediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 8'de sayılan eğitim faaliyetlerini, salt eğitim düzeyinde değişme olarak algılamamak gerekir. Bu konuda eğitim faaliyetlerine katılan hükümlülerden Açık Öğretim Ortaokulu öğrencisi 22 yaşındaki M.Ç., ceza infaz kurumuna girmeden önce okuldan kaçmasını ve sonradan eğitime başlamasının pişmanlığını şöyle ifade etmiştir:

Ceza infaz kurumunda Açık Öğretim Ortaokuluna kayıt oldum. Keşke kuruma ilk geldiğim zaman kayıt olsaydım. Okuldan kaçtığım için bu olaylar başıma geldi. Zamanında okumadığıma, okulumu bitirmediğime çok pişmanım. Ceza infaz kurumuna girdiğimde benimle aynı durumda olan fakat daha önce eğitim faaliyetlerine başlayarak şu an Açık Öğretim Lisesinde okuyan arkadaşları görünce çok pişman oluyorum. Ama yine de halime şükrediyorum.

Açık Öğretim Ortaokulu mezunu 32 yaşındaki T.A., okuma-yazma öğrenerek ortaokul mezunu olması sonucunda yaşadığı değişimi şöyle ifade etmiştir:

Ceza infaz kurumuna girdiğimde okuma-yazma bilmiyordum. Önce okuryazarlık belgesi aldım. Sonra II. kademe ilkokul bitirme belgesi aldım. Sonra Açık Öğretim Ortaokulundan mezun oldum. Bu sayede bilmediğim birçok konuda bilgi sahibi oldum. Beni ceza infaz kurumuna getiren sebeplerin farkına vardım.

Açık Öğretim Lisesi öğrencisi 21 yaşındaki E.B. ise eğitim faaliyetlerine katılmasının düşünce ve yaşantısına etkilerini şu şekilde ifade etmiştir:

Açık Öğretim Ortaokulu diplomasını ceza infaz kurumunda sınavlara katılarak aldım. Şu an Açık Öğretim Lisesine devam ediyorum. Okulumu bitirerek KPSS sınavlarına girmeyi kendime hedef olarak belirledim.

Bu ifadelerden ceza infaz kurumlarında yürütülen eğitim faaliyetlerinin ıslaha etkisinin göz ardı edilemeyeceğini, onların okuma-yazma ve diğer açık öğretim faaliyetleri sonucunda sadece okuryazar veya bir okul mezunu olmadıklarını görmekteyiz. Mahkûmlar bu tür faaliyetlerle; kültür ve bilgi birikimlerinin arttığını, kitap okuma konusunda önemli bir mesafe kat ettiklerini, hayata bakışlarının değiştiğini ve daha donanımlı hale geldiklerini ifade etmişlerdir. Yukarıda ifade edildiği şekliyle eğitim faaliyetlerine katılma sadece bir eğitim kurumundan diploma alma meselesi değil; aynı zamanda bir takım zararlı faaliyetlerden veya kötü alışkanlıklardan kurtulmanın da bir aracı olmaktadır. Bu konuda eğitim faaliyetlerine katılan hükümlülerden:

Açık Öğretim Ortaokulu öğrencisi 21 yaşındaki İ.K., eğitim faaliyetleri sonucunda düşünce ve yaşantısında meydana gelen değişimi şöyle ifade etmiştir:

Ceza infaz kurumuna girdiğimde okuryazar idim. 2. Kademe İlkokul Bitirme belgesi aldım ve Açık Öğretim Ortaokuluna kayıt oldum. Şu an sınavlara giriyorum. Bu sayede okumamı geliştirdim. Ceza infaz kurumunda yirminin üzerinde kitap okudum. Hayata bakışım değişti. Birçok kötü alışkanlıktan kurtuldum. Ceza infaz kurumuna girdiğimde madde bağımlısı idim; tedavi gördüm. Şu an hiçbir ilaç kullanmıyorum. Sigara içiyordum sigarayı bıraktım. Uyuşturucu ve sigaradan kurtulmak bana huzur ve mutluluk veriyor.

Açık Öğretim Ortaokulu öğrencisi 29 yaşındaki M.S., eğitime devam etmenin kendisinde meydana getirdiği değişimi şu şekilde ifade etmiştir:

Ceza İnfaz Kurumuna girdiğimde ilkokul mezunu idim. Şu an Açık Öğretim Ortaokulundan mezun olmak üzereyim. Bu sayede bilgim ve kültürüm arttı. Daha donanımlı hale geldim. Ceza infaz kurumunda sigarayı bıraktım. Bol bol kitap okuyorum.

Bu ifadeler, hükümlülerin hayatın gerçekleri konusunda bilinçlendiklerini gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla eğitim-öğretim faaliyetleri; kitap okumaya sevk etme, özgüven kazanarak kendini ifade edebilme, zararlı alışkanlıklardan kurtulma, geleceğe yönelik plan ve programlar yapabilme konusunda vizyon sahibi olabilmelerine basamak olmaktadır. Eğitim-öğretim faaliyetleri ile mahkûmların topluma faydalı bireyler olarak dönebilmelerine imkân hazırlandığı söylenebilir. Bununla birlikte %60.3 oranında mahkûmun bu faaliyetlerden uzak kalmasını mahkûmların ilgisizliği olarak da değerlendirebiliriz.

4.3.2. Mesleki Faaliyetler ve İslaha Etkisi

Ceza infaz kurumlarında mahkûmların bilgi ve becerilerini artırmak, boş zamanlarını faydalı bir işle değerlendirmelerine vesile olmak ve bir meslek sahibi olmalarını sağlamak amacıyla halk eğitim merkezleri, üniversiteler, gönüllü kuruluşlar, meslek odaları vb. kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapılarak meslek kursları açılmaktadır. Kurumlarda meslekî faaliyetler kapsamında mahkûmların, yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini temin etmek amacıyla atölyeler de oluşturulmaktadır. Mahkûmlara katıldıkları mesleki faaliyetler sonucunda kurs bitirme sertifikası verilmektedir.

Tablo 11. Mahkûmların Meslek Kurslarına Katılma Durumları

MESLEK KURSLARINA KATILMA DURUMLARI	n	%
Meslek Kurslarına Katılan	30	47.6
Meslek Kurslarına Katılmayan	31	49.2
Cevap Vermeyen	2	3.2
TOPLAM	63	100

Tablo 11'e göre: mahkûmların ceza süresi içerisinde %47.6'sının bir meslek kursuna katıldığı görülmektedir. Bununla birlikte örneklem grubunda bulunan 6 hükümlü katıldığı meslek kursu sonunda aldığı sertifika ile bir işyeri açarak veya bir işyerinde çalışarak geçimini sağlayacağını ifade etmiştir. Ayrıca hükümlülerden katıldığı kursta elde ettiği beceriyi

kendi evinin tamir ve tadilat işlerinde kullanabileceğini ifade edenler de olmuştur.

6 yıl 7 aydır ceza infaz kurumunda bulunan 28 yaşındaki R.B., katıldığı meslek kursunda öğrendiklerini sosyal hayatta uygulayacağını şöyle ifade etmiştir:

Toprakkale Açık Ceza İnfaz Kurumunda Plastik Boru Tesisatçısı Kursuna katıldım ve kurs bitirme sertifikası aldım. Gerekli malzemeler olduğu takdirde evdeki su arızalarını kendim tamir edebilirim. Bir sıhhi tesisatçının yanında çalışarak geçimimi sağlayabilirim.

R.B.'nin katıldığı meslek kursunda edindiği bilgi ve beceri ile tahliye sonrası aynı işi devam ettirebileceğini ifade etmesi; kurumlarda yürütülen mesleki faaliyetlerin önemini ortaya koymaktadır.

Ortaokul mezunu, 6 yıl 9 aydır ceza infaz kurumunda bulunan 29 yaşındaki A.T. ise katıldığı meslek kursundan edindiği bilgi ve tecrübeleri şöyle ifade etmiştir:

Ceza infaz kurumunda kaldığım süre içerisinde katıldığım kuaförlük kursunda saç-sakal tıraşı yapmayı, fön çekmeyi ve diğer kuaförlük hizmetlerini öğrendim. Almanca kursuna katılarak yabancı dilimi geliştirdim. Katıldığım kurslarda diğer odalarda kalan mahkûmlarla tanıştım ve arkadaşlık kurdum. Aynı odadan ve katıldığım faaliyetlerden tanıştığım arkadaşlarla halen mektuplaşıyorum.

Meslek kurslarında aynı zamanda yoğun bir etkileşim ve iletişim sürecinin yaşandığı, kursiyerler arasında yakın diyalogların geliştiği ve ileriye dönük arkadaşlıkların kurulduğu görüşme yapılan mahkûmların ifadelerine yansımıştır.

İlkokul mezunu, 20 aydır ceza infaz kurumunda bulunan 22 yaşındaki S.Ş., katıldığı meslek kursu ile ilgili düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

Ceza infaz kurumuna girmeden önce içime kapanık bir insandım. Doğalgaz Tesisatçılığı Kursu'nda Ümit isimli bir arkadaş ile tanıştım. Onunla güzel bir dostluğumuz oldu. Kursta bana göre daha ileri bilgiye ve tecrübeye sahip olduğu için bana yardımcı oluyordu. Daha sonra başka ceza infaz kurumuna gittim. Hala bu arkadaşım ile mektuplaşıyorum. Tahliye olunca da bu arkadaşım ile görüşeceğim.

2 yıl 1 aydır ceza infaz kurumunda bulunan ve 11 Kardeşi olan C.Ö., katıldığı meslek kurslarında edindiği bilgi, tecrübe ve arkadaşlığı şu şekilde ifade etmiştir:

Aşçılık ve berberlik kurslarına katıldım. Bu kurslara katılan başka odalardan arkadaşlarım oldu. Bu şekilde edindiğim arkadaşlardan ikisiyle halen görüşüyorum.

Ceza infaz kurumlarında yürütülen mesleki faaliyetler, mahkûmların sosyalleşmelerine ve tahliye sonrası hayata bakışlarına farklı bir pencere açmaktadır. Bu tür faaliyetlerin, mahkûmların sosyalleşmesine, ceza infaz kurumlarında öğrendikleri bilgi ve becerileri tahliye sonrası değerlendirme düşüncesinin oluşmasına önemli katkısının olduğu söylenebilir.

4.3.3. Sosyal ve Kültürel Faaliyetler ve İslaha Etkisi

Ceza infaz kurumlarında konferans, konser, önemli gün ve hafta kutlamaları, bilgi yarışması, münazara, tiyatro oynanması, sinema izletilmesi, ödül ve belge dağıtım töreni düzenlenmesi vb. sosyal ve kültürel faaliyetler yapılmaktadır. Bu faaliyetler kurum imkânları ile yapılabildiği gibi kurum dışından sivil toplum kuruluşları ile kamu kurum ve kuruluşlarının katkıları ile de yapılabilmektedir.

Tablo 12. Mahkûmların Sosyal ve Kültürel Faaliyetlere Katılma Durumları

FAALİYETLERE KATILMA DURUMU	n	%
Sosyal ve Kültürel Faaliyetlere Katılan	56	88.9
Sosyal ve Kültürel Faaliyetlere Katılmayan	6	9.5
Cevap Vermeyen	1	1.6
TOPLAM	63	100

Tablo 12'e göre: mahkûmların %88.9 ile büyük bir kısmı ceza infaz kurumlarında yapılan sosyal ve kültürel faaliyetlere katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte %9.5'i ise hiçbir sosyal ve kültürel faaliyete katılmadığını ifade etmiştir. Faaliyetlere katılmadığını ifade edenlerin genel itibarıyla psikolojik sorunları olan ve başkalarıyla sağlıklı iletişim kuramayan kişiler olduğu görülmüştür. Sosyal ve kültürel faaliyetlere katılan mahkûmlar birçok konuda bilgi sahibi olduklarını, düşüncelerinin ve hayata bakışlarının değiştiğini, insanlarla daha güzel diyaloglar geliştirdiklerini, edindikleri bilgi ve tecrübelerin sosyal hayatta kendilerine yol göstereceğini ifade etmişlerdir.

3 yıl 2 aydır ceza infaz kurumunda bulunan 29 yaşındaki M.S., sosyal ve kültürel faaliyetlerden edindiği bilgileri uygulayacağını şu şekilde ifade etmiştir:

TEDAŞ görevlilerinin verdiği “enerji tasarrufu” konulu konferansa katıldım. Tahliye sonrası kullandığım televizyon, çamaşır ve bulaşık makinesi vb. elektrikli aletlerin, elektrik harcamaması için işi bittiğinde fişlerini çekeceğim. Bu konferans ile tasarruf yaparak ülke ekonomisine katkıda bulunabileceğimi öğrendim.

9 yıl 2 aydır ceza infaz kurumunda bulunan T.A., katıldığı sosyal faaliyetlerden edindiği bilgi ve tecrübeleri şu sözlerle ifade etmiştir:

Uzun süre ceza infaz kurumunda olmam nedeniyle tiyatro, konferans, konser, bilgi yarışması, münazara, önemli gün ve hafta kutlamaları vb. birçok sosyal ve kültürel faaliyete katıldım. Kültür merkezine tiyatro izlemeye gittim. Mahkûm olduğumu unutarak özgürlüğün ne kadar güzel olduğunu hissettim. Osmaniye Belediyesi mehter takımının konseri beni çok duygulandırdı.

Bazı mahkûmlar ise katıldıkları sosyal ve kültürel faaliyetlerde öğrendikleriyle kötü alışkanlıklardan kurtulduklarını ifade etmişlerdir. Nitekim 6 yıl 3 aydır ceza infaz kurumunda bulunan 23 yaşındaki E.Y., bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Bundan üç gün önce “Sigaranın Zararları” konulu konferansa katıldım. Öncesinde zararlarını bildiğim halde bir paketten fazla sigara içiyordum. Üç gündür günlük bir paket sigarayı bitiremiyorum. Sigarayı bırakmak istiyorum.

4 yıldır ceza infaz kurumunda bulunan 23 yaşındaki İ.K., katıldığı faaliyetler sonucunda düşünce ve yaşantısında meydana gelen değişimi şu şekilde ifade etmiştir:

Küçük yaşta kötü arkadaşlarım sebebiyle madde bağımlısı oldum. Kapalı ceza infaz kurumunda kaldığım süre içerisinde uyuşturucu ve sigaranın zararları ile ilgili iki defa konferansa katıldım ve eğitici CD’ler izledim. Ceza infaz kurumuna geldiğim ilk günlerde tedavi görerek uyuşturucudan kurtulmuştum. Yaklaşık iki yıl sonra ise sigarayı bıraktım. Bu maddelerden kurtulmak gurur ve mutluluk verici, bir daha bu işlere bulaşmayacağım.

Bu tür faaliyetlerin, mahkûmların pek çok konuda bilgi sahibi olmalarına, bilinçlenmelerini ve zararlı alışkanlıklardan uzaklaşmalarına önemli etkileri olduğu söylenebilir. 4 yıl 5 aydır ceza infaz kurumunda bulunan 25 yaşındaki M.A.B., ceza infaz kurumunda katıldığı faaliyetlerin etkilerini şu sözlerle ifade etmiştir:

Dinlediğim radyonun program sunucusu söyleşi yapmak üzere kuruma gelmişti. Tanıdık bir sesi karşımda gördüğümde çok sevindim, kendimi dışarıdaymışım gibi hissettim. Birçok konser, tiyatro, konferans, önemli gün ve hafta kutlaması vb. faaliyete katıldım. Özellikle dışarıdan misafirlerin geldiği programlara katıldığım zaman ‘neden bu işleri yaptım?’, ‘benim burada ne işim vardı?’ gibi soruları kendime çok sordum. Burada bizi kültür merkezine tiyatro izlemek üzere götürdüler. Tahliye olduktan sonra tiyatrolara ve sosyal etkinliklere katılmaya çalışacağım.

5 yıl 5 aydır ceza infaz kurumunda bulunan 27 yaşındaki M.T., katıldığı sosyal ve kültürel faaliyetlerle ilgili olarak duygu ve düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Burada bir dernek tarafından düzenlenen ‘Şiir ve Türkü Dinletisi’ programına katıldım. Dışarıda bir konserdeymişim gibi özgür olmanın güzelliklerini bir kez daha anladım. Ramazan ayında bir ilahi grubu tarafından iftar öncesinde yapılan etkinlikte “Hacivat-Karagöz ve Sema Gösterisi” izledim. Dışarıdan gelen misafirlerle beraber iftar yemeği yedik. Bizi mahkûm gibi görmeyerek bizlerle bazı şeyleri paylaşmak üzere buraya gelen insanlar beni çok duygulandırdı.

Bu şekilde mahkûmlar, ceza infaz kurumlarında yapılan sosyal ve kültürel faaliyetler ile bir araya gelerek, yapılan etkinlikleri takip ederek veya bizzat etkinliklerde rol alarak iyi ve güzel davranışları öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Özellikle kurum dışından gelen katılımcılarla yapılan faaliyetler mahkûmların ıslahına doğrudan etki etmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının ceza infaz kurumlarında faaliyetler yürütmesi ve hayata susamış olan insanlara kucak açması takdir edilmesi gereken bir durumdur. Kurum dışından birilerinin veya bir ekibin gelerek mahkûmlarla bir arada olması ve etkinlik yapması mahkûmlar için unutulmayan bir anı olarak kalmakta ve onların hayata tutunmalarına destek olmaktadır. Bununla birlikte, onlara darda kalmış olanlara yardım eli uzatmanın örnek bir davranış olduğunu öğrettiğini söyleyebiliriz.

4.3.4. Kitap Okuma ve Islaha Etkisi

Ceza infaz kurumlarında, mahkûmların okuma alışkanlığı ve rasyonel düşünme becerisi kazanmaları amacıyla kütüphaneler ve kitaplıklar oluşturulmuştur. Ülkemizde bulunan ceza infaz kurumlarının hepsinde kütüphane bulunmakta olup kütüphanelerin güncelliğinin sağlanması amacıyla sürekli kitap temin edilmesi teşvik edilmektedir. Ceza infaz kurumlarında mahkûmların kütüphaneden kitap alarak okumalarının takibi ve kütüphane hizmetlerini yürütmek üzere bir personel görevlendirilmektedir. İmkânlar elverdiği ölçüde mahkûmların kütüphaneden faydalanmaları ve bizzat ziyaret ederek o havayı teneffüs etmeleri sağlanmaktadır.

Okuma, bireysel bir faaliyettir. Ancak okumanın, toplumun olayları daha rasyonel biçimde yönetebilmesini sağlamak gibi toplumsal bir işlevi de vardır. Okuma, sürekli öğrenme ve dolayısıyla zaman içinde doğan gereksinimleri karşılama yöntemlerinin önemlileri arasında yer alır (Odabaş ve diğerleri, 2008:433). Günümüzde okuma, toplumun küçük bir kesiminin ayrıcalığı olmaktan çıkmış, sosyal hayata uyumun önemli şartlarından biri hâline gelmiştir. Gelişen ve dünyaya yön veren toplumlar, okuyan insanların meydana getirdiği toplumlardır (Coşkun, 2002:234-235). Bu çerçevede ceza infaz kurumlarında kütüphanelerin oluşturulması ve mahkûmların okumaya teşvik edilmeleri sosyal hayata uyumlarına önemli katkı sağladığı söylenebilir.

Kitap okuma, insanın bilgi ve becerilerinin artmasına, donanımlı hale gelmesine ve problem çözme yeteneği kazanmasına vesile olmaktadır. Bu manada mahkûmlardan kitap okuyanların hayata bakış açılarının değiştiği, davranış ve düşüncelerinin olumlu yönde geliştiği görülmektedir. Kitap okumakla sadece bilgileri artmıyor, bunun yanında kültürleri, davranışları, insanlarla sağlıklı ilişki kurmaları, tahammül sınırları da değişiyor. Dolayısıyla kitap okuma insanları olgunlaştırıyor diyebiliriz.

Tablo 12. Kitap Okuma Durumuna Göre Hükümlü Sayıları

KİTAP OKUMA DURUMU	n	%
10 Kitaptan Fazla Okuyan	24	38.1
10 Kitaptan Az Okuyan	26	41.2
Hiç Kitap Okumayan	11	17.5
Cevap Vermeyen	2	3.2
TOPLAM	63	100

Tablo 12'ye göre: 10 kitaptan fazla kitap okuyan hükümlü oranı %38.1 iken 10 kitaptan az kitap okuyan %41.2'dir. Kitap okuyanların hepsini dikkate aldığımızda bu oran %79.3'e ulaşmaktadır. Görüşme yaptığımız mahkûmlardan 13 kişi 50'nin üzerinde kitap okuduğunu ifade etmiştir.

Araştırmamızın sonuçlarına göre: açık ceza infaz kurumunda kitap okumaya başlayan az sayıda hükümlü olmakla birlikte hükümlülerin genellikle kapalı ceza infaz kurumunda kitap okuma alışkanlığı kazandıkları görülmüştür.

5 yıl 5 aydır ceza infaz kurumunda bulunan M.T., kitap okumanın kendisine kazandırdıklarını şu şekilde ifade etmiştir:

Ceza infaz kurumuna girmeden önce kitap okumazdım. Ama şimdi kitap okumayı çok seviyorum. Bu güne kadar 250'nin üzerinde kitap okudum. Bilgi ve kültürüm arttı. Ceza infaz kurumuna girmeden önce hırçın, geçimsiz ve dövüşmeyi seven bir yapım vardı. Şimdi her insanla oturup sohbet edebiliyorum. Başkaları ile yaşadığım problemleri konuşarak çözmeye çalışıyorum.

İlkokul mezunu 13 yıldır ceza infaz kurumunda bulunan 45 yaşındaki M.G.A., kitap okumasının düşünce ve yaşantısına yansımalarını şu şekilde ifade etmiştir:

Özellikle kapalı ceza infaz kurumunda çok kitap okudum. Bunlardan bazıları İnce Memet, Bay Pipo, Sefiller, Kansız Giyotin adlı kitaplardır. Kitap okumam sayesinde eğitim ve kültür düzeyim yükseldi. Okuduğum kitaplar sayesinde bir ortamda açılan konu hakkında konuşabiliyor, fikirlerimi savunabiliyorum.

Görüldüğü gibi mahkûmların birçoğu okuma alışkanlığını kapalı ceza infaz kurumuna geldikleri ilk dönemlerde edindiklerini ve sürekli olarak kitap okuduklarını ifade etmişlerdir. Mahkûmların edindikleri kitap okuma alışkanlığı ile hayatı daha sağlıklı bir şekilde anlamlandırarak buldukları ortamda arkadaşlarına da iyi birer örnek oldukları görülmektedir. Ayrıca ceza infaz kurumlarında yürütülen okuma-yazma kursları ve yaygın eğitim faaliyetlerinin, hükümlülerin kitap okuma alışkanlığı kazanmalarında önemli birer faktör olarak dikkati çektiği ifadelere yansımıştır.

4 yıl 2 aydır ceza infaz kurumunda bulunan C.B., kitap okuma alışkanlığı kazanmanın hayatında büyük değişime neden olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

Ceza infaz kurumunda bugüne kadar yaklaşık 70 kitap okudum. Birçok konuda bilgi sahibi oldum. Ceza infaz kurumuna girmeden önce hiçbir şeyin sonunu düşünmeden hareket ederdim. Ama şimdi bir konu ile ilgili olarak ne yapmam gerektiğine en az beş defa düşünmeden karar vermiyorum.

Dil, insanlar arasındaki en önemli iletişim aracı olarak insanların ortak duygu ve düşünceler etrafında bir araya gelebilmelerine, bilgi ve birikimlerini birbirlerine aktarmalarına olanak sağlar. Dil becerilerini etkili kullanabilen insanlardan oluşan bir toplumda, kişiler ve kurumlar arasında daha sağlıklı bir iletişim kurulabilir. Bu bakımdan her devletin eğitim sisteminde, insanların dil becerilerini geliştirmek öncelikli eğitsel amaçlar arasında yer alır. Çünkü dil becerileri, sadece okulda değil hayatın her kademesinde ihtiyaç duyulan etkili iletişimin en önemli aracıdır (Özbay akt. Coşkun, 2002:234). Nitekim ceza infaz kurumlarında kitap okuma alışkanlığı kazanan mahkûmların dil becerilerini geliştirerek diğer arkadaşları ve kurum personeli ile daha sağlıklı iletişim kurduklarına şahit olunmuştur.

3 yıl 1 aydır ceza infaz kurumunda bulunan M.B., kitap okumayla elde ettiği beceriyi şu şekilde ifade etmiştir:

Son iki ay içerisinde 7-8 kitap okudum. Ayrıca Kur'an Kursu'na katıldım, Kur'an-ı Kerim okuyorum. Kitap okumam bana; insanlarla sağlıklı diyalog kurmayı, konuşarak her türlü problemi çözebilmeyi öğretti.

Ceza infaz kurumunda kaldığı 7 yıl 6 aylık zamanda birçok kazanım elde eden 36 yaşındaki S.P., kitap okuma ile kazandıklarını şu şekilde ifade etmiştir:

Ceza infaz kurumunda okuma-yazmayı öğrendim ve ilkokul mezunu oldum. Okuma-yazmayı öğrenmem birçok kitap okumama vesile oldu. Bugüne kadar yaklaşık 150'nin üzerinde kitap okumuşumdur. Ailemi ve çocuklarımı ceza infaz kurumunda olduğum sürece yalnızlığa mahkûm ettim. Onları bir daha asla yalnız bırakmayacağım. Çocuklarımı iyi birer fert olarak yetiştirmeye çalışacağım.

Önceden okuma alışkanlığı olan mahkûmların da ceza infaz kurumunda bu alışkanlıklarını devam ettirdiklerini görmekteyiz. Bu konuda 3 yıldır ceza infaz kurumunda bulunan 27 yaşındaki G.İ.'nin söyledikleri dik-kati çekmektedir:

Ceza infaz kurumuna girmeden önce gazete okumayı seviyordum. Bu durum ceza infaz kurumunda kitap okuma alışkanlığı kazanmamda

etkili oldu. Bugüne kadar ceza infaz kurumunda 30'un üzerinde kitap okudum. Ceza infaz kurumuna gelmeden önce ileriye göremiyordum; plansız yaşıyordum. Artık ayaklarımı daha sağlam basıyor, attığım her adımı hesaplıyorum.

Ceza infaz kurumlarında kitap okuma alışkanlığı kazanarak bol bol kitap okuyan ve bilinçlenen mahkûmların hemen hepsinin kurumlarda yapılan diğer eğitim-öğretim, sosyal ve kültürel faaliyetlere de katılanlardan oluştuğunu görmekteyiz. Bu kişilerin hayata pozitif bakabilen, kurum personeli ve mahkûm arkadaşları ile uyumlu olan, sağlıklı bir kişilik yapısına sahip olan bireyler olduğu ifadelerine yansımıştır. Ayrıca gözlemlerimiz de bu hususu desteklemektedir.

4.3.5. Dinî Faaliyetler ve İslaha Etkisi

Ceza infaz kurumlarında 10 Şubat 2011 tarihinde yürürlüğe giren “Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı Arasında Tutuklu ve Hükümlülerin Dinî ve Ahlakî Gelişimlerini Sağlamaya Yönelik Protokol” çerçevesinde “Din Hizmetleri, Ahlâki Gelişim ve Manevi Rehberlik Faaliyetleri” yürütülmektedir. Protokol çerçevesinde mahkûmlara yönelik olarak din dersi, Kur’an-ı Kerim öğrenme dersi, ayda bir dinî konferans yapılmakta; bireysel görüşme talebinde bulunanlara manevi rehberlik hizmetleri verilmektedir. Toprakkale Açık Ceza İnfaz Kurumunda 1 cezaevi vaizi ve 1 din görevlisi din hizmetlerini yürütmek üzere görevlendirilmiştir. Bu kapsamda isteyen hükümlülere din dersi, Kur’an-ı Kerim okuma dersi ve tüm hükümlülere dinî konferanslar verilmektedir.

Kapalı ceza infaz kurumlarında Din Hizmetleri, Ahlâki Gelişim ve Manevi Rehberlik Faaliyetleri genellikle mahkûmların odalarında yapılmaktadır. Din görevlisi odalara giderek mahkûmlarla sohbet etmekte ve onlara dinî konularda rehberlik yapmaktadır. Bu durumun, daha çok mahkûma ulaşma, sağlıklı bir etkileşim ve iletişim ortamı oluşturarak sıcak bir ortamda derslerin işlenmesi gibi faydalı yönleri bulunmaktadır. Bununla birlikte koğuş sayısının fazla olması nedeniyle bir girilen koğuşa tekrar iki, üç hatta dört haftada bir ancak girilebilmesi gibi problemler de ortaya çıkmaktadır. Dinî faaliyetler ile ilgili görüştüğümüz mahkûmlar iki haftada, üç haftada hatta ayda bir din dersi hocasının koğuşlarına geldiğini, bununla birlikte bazı mahkûmlar ise uzun bir süre din görevlisini görmediğini ifade etmişlerdir. Açık ceza infaz kurumunda ise din derslerine katılan hükümlü-

ler, imkânların daha iyi olduğunu; din dersine, Kur'an-ı Kerim öğrenme dersine ve yapılan dinî konferanslara katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Dinî Sosyalleşme: bireyin, içinde yaşadığı toplumun dinî kültür unsurlarını, değerlerini, sembollerini ve modellerini alarak içselleştirmesi, kendi şahsiyetine mal etmesi ve böylece dinî kişiliğinin oluşması sürecidir (Kirman, 2004:64). Bu bakımdan fertler şahsiyetlerini kazanırlarken toplumun dinî değerlerini ve ideallerini ya kabul ederler veya reddederler ya da nötr bir tutum takınabilirler. Kişi sosyalleşme sayesinde grubun inançları, normları, değerleri, modelleri ve ideallerini öğrenir ve şahsiyetinde özdeşleştirir (Akyüz-Çapçioğlu, 2008:339-340). Ceza infaz kurumlarında bulunan mahkûmların da yaptıkları yanlışların farkına vararak dine yönelebileceği ve dinî bir tecrübe yaşayabileceği söylenebilir.

Tablo 14. Ceza İnfaz Kurumunda Dini Faaliyet Türlerine Katılım

DİNÎ EĞİTİMİN TÜRÜ	n	%
Din Dersleri	50	79,4
Dinî Konferanslar	45	71,4
Kur'an-ı Kerim Öğrenme	8	12,7
Hiçbir Dinî Faaliyete Katılmayan	13	20,6
TOPLAM	116	100

Tablo 14'te görüldüğü üzere 50 hükümlü kurumlarda yürütülen din derslerine, 45 hükümlü ise ayda bir yapılan dinî konferanslara defalarca katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte din eğitimi alanlardan 8 hükümlü ceza infaz kurumunda Kur'an Kursuna katıldığını belirtmiştir.

Ülkemizde dindarlık ve suç ilişkisi üzerine yapılan araştırmalardan birinde, özellikle uzun süre ceza infaz kurumunda kalan kişilerde dindarlık durumunun yüksek olmasının sebebi olarak dine sığınma ve ilahi bir varlıktan yardım isteme hususunun olabileceği ifade edilmiştir (Can, 2014:101). Mahkûmlar, özellikle ceza infaz kurumuna ilk geldikleri günlerde kendilerini boşlukta hissetmektedirler. Bu dönemde uzun süre kalacaklarını düşündükleri ceza infaz kurumunda sığınacak bir yer ararlar. Mahkûmların yaptıkları eylemden kaynaklı suçluluk duygusundan kurtulmak için dinî ritüellere ve sembollere yöneldikleri gözlenmiştir. Bu yönelmenin bilinçli olmaktan ziyade suçluluk psikolojisinin verdiği bir arayış ile gerçekleştiğini gözlemlerimiz ve görüşmelerde ifade edilen hususlar desteklemektedir.

Ceza infaz kurumlarında yürütülen dinî faaliyetlerin mahkûmlar üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan görüşmelerde 27 Yaşındaki S.T., dinî faaliyetlerde edindiği bilgilerle yaşantısının değiştiğini şu şekilde ifade etmiştir:

Ceza infaz kurumuna girmeden önce din eğitimi almadım. Burada din derslerine ve dinî konferanslara katıldım. Dua etmeyi bilmezdim; akşam yatarken abdest alıp, yatağıma giriyorum, dua ediyorum. Takvim yapırlarındaki Hadis-i Şerifleri okuyorum. Helalinden, çalışarak alın teri ile kazancın ne demek olduğunu burada öğrendim. "Hindistan'da Dinler ve İnançlar" konulu konferansa katıldım. Böyle bir ülkede yüce bir yaratıcıya imanı esas alan İslam dinini yaşamaktan gurur duydum.

6 yıl 9 aydır ceza infaz kurumunda bulunan 29 yaşındaki A.T., ceza infaz kurumuna gelmenin hayatında bir dönüm noktası olduğunu şöyle ifade etmiştir:

Küçük yaşlarda yaz kurslarına katıldım; Kur'an-ı Kerim okumayı, dua ve sureleri öğrendim. İmam Hatip Lisesi orta kısmından mezun oldum. Ceza infaz kurumuna girmeden önce her türlü kötülük düşünüyor ve tereddütsüz yapıyordum. En son barda çalışıyor ve barmenlik yapıyordum. Ceza infaz kurumunda olduğum süre boyunca din dersleri, dinî konferanslara defalarca katıldım. Dinî faaliyetlerden doğruluğu, dürüstlüğü, küfür yapmamayı vb. birçok konuyu öğrendim. Dinî bilgilerimi artırmak için sürekli ilmihal okudum. Allah'ın 99 ismini ezberledim. Günlük zikirler yapıyorum. Allah'a şükürler olsun çok huzurluyum.

Toprakkale Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mescitte namazlar din görevlisi tarafından mahkûmların katılımı ile kılınmaktadır. Görüşme yaptığımız mahkûmlardan bir kısmı, davranış ve tutumlarından dolayı arkadaş olarak benimsediği mahkûmların çoğunlukla mescitte namaz kılmaya özen gösterenler olduğu ve arkadaşlarından sadece namaz kılmaları nedeniyle değil de doğruluk, dürüstlük vb. diğer sosyal yönlerini de benimsemeleri nedeniyle farklı boyutlarda etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla mahkûmların arkadaşlarında gördükleri güzel davranışlardan etkilenerik onlar gibi olmaya çalışmak istemeleri bir dinî sosyalleşme süreci yaşadıklarını göstermektedir. Ayrıca yapılan görüşmelerde dinî pratikleri yapma oranında da ceza infaz kurumuna girdikten sonra bir artış olduğu mahkûmların ifadelerine yansımıştır.

6 yıl 8 aydır ceza infaz kurumunda bulunan S.T., dinî konularda ne öğrendiyse ceza infaz kurumunda yapılan dinî faaliyetlerden öğrendiğini şu şekilde ifade etmiştir:

Önceden namaz kılmazdım, namazın nasıl kılındığını da bilmezdim. Şimdi dört haftadır Cuma namazlarımı kılıyorum. Ceza infaz kurumuna girmeden önce Ramazan'da 1-2 gün oruç tutardım, sonra tutmazdım. Ceza infaz kurumuna girdiğimden beri oruçlarımı sürekli tuttum. Kur'an-ı Kerim öğrenmeyi çok istiyorum.

29 yaşındaki A.T., dinî faaliyetlerin etkisi ile ibadete ceza infaz kurumunda başladığını şu şekilde ifade etmiştir:

Ceza infaz kurumuna girmeden önce namaz kılmıyordum. Ceza infaz kurumuna girdikten 2 ay sonra 5 vakit namaz kılmaya başladım, halen namazlarımı aksatmadan kılıyorum. Allah'a çok şükrediyorum.

4 yıl 10 aydır ceza infaz kurumunda bulunan 27 yaşındaki H.İ.Y., kurumlarda yapılan dinî faaliyetlerden edindiği dinî bilgileri uygulamaya çalıştığını şu şekilde ifade etmiştir:

Kapalı ceza infaz kurumunda din dersi hocası koğuşumuza geliyordu ama çok fazla ilgimi çekmiyordu. Çok büyük hata yaptığımı ve yaptığım hatayı telafi etmem gerektiğini üç yıl sonra ancak anlayabildim. Burada dinî konferanslara ve din derslerine katıldım. Dinin emir ve yasaklarından birçoğunu; yakın akrabaya bakmayı, başkasının hakkını haksız yere yememeyi, doğruluğu, dürüstlüğü, yalan söylememeyi, insanları sevmeyi, anne babaya hürmet etmeyi, onları görüp gözetmeyi öğrendim. İşlediğim suçun dinimizce yasaklandığını, haram olduğunu öğrendim. Aileme kendimi affettirmeye çalışıyorum.

Bireylerin dinî konularda bilgi sahibi olarak dindarlık durumlarının artması, dinin gereklerini içten gelerek ve isteyerek uygulaması nedeniyle ceza infaz kurumlarında yürütülen dinî faaliyetlerin önemli bir ıslah yöntemi olduğu söylenebilir. Nitekim görüşme yaptığımız mahkûmların birçoğu katıldığı dinî faaliyetler ve aynı odada kaldığı arkadaşlarından helali haramı, doğruluğu, dürüstlüğü, yalan söylememeyi vb. birçok konuyu öğrendiğini ve uygulamaya çalıştığını ifade etmiştir.

Bu ifadelerle göre: tutuklanmanın ilk günlerinde suç işlemenin ve ceza infaz kurumunda olmanın verdiği suçluluk psikolojisi ile bir yerlere sığınma ihtiyacı hissetmeleri sonunda mahkûmların dine yönelmelerin arttığı söylenebilir. Din, bu aşamada denkleştiriciler ve telafi ediciler vası-

tası ile hayatı anlamlandırmada ve meşrulaştırmada çıkış yolları sunmakta, suçluluk duygusundan kurtulma isteği ile birlikte mahkûmların düşünce ve yaşantılarında büyük değişimlere kapı aralamaktadır. Tövbe etme, ahiret inancı, rahmet ve merhametin genişliği vb. dinî formların mahkûmların dine yönelmelerine ve dinî tutum ve davranışlarının yoğunlaşmasına vesile olduğu söylenebilir.

4.3.6. Sportif Faaliyetler ve İslaha Etkisi

Mahkûmların beden sağlığını korumaları için ceza infaz kurumlarında spor yapmaları teşvik edilmektedir. Kapalı ceza infaz kurumlarında küçük bir oda ve bahçesinde günlük hayatını geçiren insanlar için spor etkinliği ayrı bir anlam ve önem taşımaktadır. Kurumlarda mahkûmlar için spor yapabilecekleri uygun mekânlar hazırlanarak imkanlar ölçüsünde masa tenisi, satranç, badminton, bocce, squash, voleybol, basketbol, futbol, hentbol vb. spor dallarında faaliyetler yapılmaktadır. Kapalı ceza infaz kurumlarında bu tür faaliyetler bir program çerçevesinde mevcut olan spor salonu veya futbol sahasında sınırlı süreyle yapılırken; mahkûmlar açık ceza infaz kurumlarında bireysel veya bir araya gelerek serbest zamanlarında spor yapabilmektedirler. Hatta bazı zamanlarda kurum personeli ile beraber spor müsabakaları da yapıldığına şahit olunmuştur. Toprakkale Açık Ceza İnfaz Kurumunda mahkûmların spor yapmaları için 1 adet çim futbol sahası, 1 adet voleybol sahası, 2 adet tenis masası bulunmaktadır.

Ceza infaz kurumu gibi toplumda var olan mikro bir yapı içerisinde de sporun bir “sosyalleştirici ajan” olarak uyuma katkıda bulunabilir. Sporun sahip olduğu değerlerin, kuralların, simgelerin bireyler tarafından içselleştirilmesi biyolojik, duygusal ve zihinsel olmak üzere farklı düzeylerde uyumun gerçekleşmesine neden olur. Spora aktif ya da pasif katılım, verili bir mekân ve verili bir zaman diliminde kişilerin ortak sevinç, ortak hüznün ve ortak gereksinim hissetmelerine neden olmaktadır (Akçalı, 2001:13). Nitekim spor faaliyetlerinden arkadaşlık ve dostluklar edinen mahkûmlar olduğu gibi spor faaliyetleri ile birlikte diğer sosyal ve kültürel faaliyetler sayesinde arkadaşlıklar ve dostluklar edindiğini ifade edenler de olmuştur.

Tablo 15. Sportif Faaliyetlere Katılan Mahkûmların Dağılımı

SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM	n	%
Sportif Faaliyetlere Katılan	82	53.2
Sportif Faaliyetlere Katılmayan	72	46.8
TOPLAM	154	100

Tablo 15'e göre: Toprakkale Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahkûmların %53.2'si sportif faaliyetlere katılmıştır. Yaşlı ve spor yapamayacak durumda sağlık sorunları olan mahkûmlar düşünülürken de bu sayı hiç de az değildir. Görüşme yaptığımız mahkûmlardan bazıları önceden içine kapanık, insanlarla konuşmayı ve diyalog kurmayı sevmeyen kişiler olduklarını; bununla birlikte katıldıkları spor etkinliklerinde yeni arkadaşlıklar edindiklerini, spor yaparak sağlıklı bir hayat yaşamakla birlikte, yapılan etkinliklerin kendilerini daha iyi bir şekilde ifade etmelerine yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda yaşadığı değişimi ifade eden hükümlülerden;

4 yıl 2 aydır ceza infaz kurumunda bulunan 25 yaşındaki C.B., katıldığı spor faaliyetlerinin kendisinde ne gibi değişiklikler meydana getirdiğini şöyle ifade etmiştir:

Kapalı ceza infaz kurumunda koşuşlar arası voleybol turnuvasına katıldım. Önceden tanımadığım kişilerle samimi diyaloglar kurarak yeni arkadaşlar edindim. Spor faaliyetleri sağlıklı ve huzurlu olmama katkıda bulundu. Yaptığım spor sayesinde çok rahatlıyorum, enerjimi böyle güzel faaliyetlere harcayarak kendimi zinde hissediyorum.

4 yıl 5 aydır ceza infaz kurumunda bulunan 25 yaşında Açık Öğretim Lisesi öğrencisi M.A.B., katıldığı spor faaliyetleri ile yaşadığı değişimi şöyle ifade etmiştir:

Toprakkale Açık Ceza İnfaz Kurumunda düzenlenen çim saha futbol turnuvasına katıldım. Önceden fazla tanımadığım O.K. ve A.S. adlı arkadaşları turnuvada oyuncu olmamız nedeniyle yakından tanıma imkânı buldum. Bu şekilde tanışmam turnuva sonrası güzel bir arkadaşlık kurmama vesile oldu. Bu tür etkinliklerle kendimi daha güzel bir şekilde ifade edebilmeyi öğrendim.

Ayrıca spor yapan ve spor yapmayı seven hükümlülerin diğer arkadaşlarına önderlik yaparak onlara sporu sevdirdiğini de görmekteyiz. Nitekim lise mezunu, 3 yıl 9 aydır ceza infaz kurumunda bulunan A.R.A., spor faaliyetlerinin mahkûmların kaynaşmasına vesile olduğunu şöyle ifade etmiştir:

Bir futbol takımında lisanslı olarak 6 yıl futbol oynadım. Üniversiteden gelen takım ile yapılan voleybol ve futbol müsabakalarına oyuncu olarak katıldım. Oynadığım karşılaşmalarda kendimi dışarıda bir maç atmosferinde hissediyordum. Kapalı ceza infaz kurumunda hükümlülere sporun faydaları konusunda bilgilendirmeler yaptım. Bu sayede kaldığım

odadakilerin dışında farklı arkadaşlıklar ve dostluklar edindim. Halen görüştüğüm 50-60 civarında arkadaşım var.

Uzun bir zamanda elde ettiğimiz gözlemlerimize ve görüşme yapılan mahkûmların ifadelerine göre: ceza infaz kurumlarında sporun sosyalleştirme aracı olarak değerlendirildiği ve mahkûmların birlik ve beraberliğine, biz duygusunun gelişmesine, sağlıklı olmalarına, olumsuz tutum ve davranışlar ile stresten uzaklaşmalarına katkıda bulunduğu söylenebilir.

5. Sonuç

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 3.maddesinde infaz hizmetlerinin temel amacı: "...hükümlünün, *yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır*" şeklinde ifade edilmiştir. İnfazdaki temel amaç içerisinde, suç işleyen bireylerin yeniden sosyalleşmeleri önemli bir yere sahiptir. Ceza infaz kurumlarında mahkûmların ortak yaşam alanları haricinde farklı ortamlarda sosyalleşmeleri ve rehabilite edilmeleri amacıyla eğitim-öğretim, sosyal, kültürel, dinî ve sportif faaliyetleri planlı ve programlı bir şekilde uygulanmaya çalışıldığı görülmüştür.

Ceza infaz kurumlarında yürütülen eğitim-öğretim, sosyal, kültürel, dinî ve sportif faaliyetlerin ıslaha etkisinin ne olduğu ve ne ölçüde mahkûmları etkilediği amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda bu faaliyetlerin ciddi etkilerinin olduğu; mahkûmların, katıldığı faaliyetler sayesinde önemli kazanımlar elde ettiği istatistiklere ve görüşmelere yansıyan ifadelerden anlaşılmaktadır. Ancak burada değişim yaşayan mahkûmların bu faaliyetlere katılım oranının genele göre daha düşük bir oranı ifade ettiğini; mahkûmların tamamının bu faaliyetlere katılmadığını unutmamak gerekir. Dolayısıyla bu faaliyetlerin mahkûmların tamamında olumlu etki bıraktığını söylememiz mümkün değilse de pek çoğunu önemli ölçüde etkilediğini de söyleyebiliriz.

Görüşme yaptığımız mahkûmlardan birçoğu, ıslah faaliyetlerine katıldığını ve katıldığı faaliyetler sonucunda düşünce ve davranışlarında olumlu yönde değişim yaşadığını ifade etmiştir. Mahkûmlar, eğitim-öğretim faaliyetleri sonucunda bilgi ve kültür seviyelerinin arttığını, kendilerini rahatlıkla ifade edebilme becerisi kazandıklarını, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler sonucunda bir arada etkileşim ve iletişim içerisinde olmalarının olumlu yönde davranış değişikliklerine katkıda bulunduğunu, aynı etkinlik-

te beraber olmaları neticesinde arkadaşlıklar ve dostluklar kurduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca dinî faaliyetler ile birçok mahkûm nezdinde dinî sosyalleşmenin gerçekleştiğini söyleyebiliriz.

Tüm bu gerçeklerle birlikte elde edilen istatistikî bilgilere göre, Ülkemizde suç işleme oranlarının ve suçlu sayılarının gün geçtikçe arttığı, insanların %30 civarında mükerrer suç işleyerek tekrar ceza infaz kurumlarına girdiği ve ceza infaz kurumlarının kapasitesinin üzerinde hizmet vermeye çalıştığı görülmüştür. Dolayısıyla mahkûm sayısında meydana gelen artışla birlikte, ıslaha dönük faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde yapılmasının daha da önem kazandığının bir gerçek olarak karşımıza çıktığını söyleyebiliriz.

Kaynakça

- Adalı, R. (2010) Cezaevi Koşulları ve Mahkûmlar Sivas E Tipi Kapalı Cezaevi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. CÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Akçalı, Ö. (2001). Cezaevinde Bulunan Mahkûmların Sosyal Uyum Süreçlerinde Sorun Yeri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. MÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Akyüz, N. & Çapcıoğlu, İ. (2008). *Ana Başlıklarıyla Din Sosyolojisi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yay.
- Arslantürk, Z., Amman, M.T. (2011). *Sosyoloji Kavramlar, Kurumlar, Süreçler, Teoriler*. İstanbul: Çamlıca yay.
- Can, G. (2014). Hükümlülerde Dinî Yaşayış: Psikolojik Bir Yaklaşım (Mersin Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. ÇÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Coşkun, E. (2002). "Okumanın Hayatımızdaki Yeri ve Okuma Sürecinin Oluşumu". *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR)*, XI, 231-244
- Durkheim, E. (1923). *Dinî Hayatın İptidai Şekilleri* (Çev. H.Cahit). İstanbul: Tanin Mat.
- Erçetin, Ş.Ş. (2006). *Çocuk ve Suç*. Ankara: Hegem Yay.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*, Çev. Cemal Güzel. İstanbul: Kırmızı Yay.
- Güngör, E. (1981). "Eğlencenin Sosyal ve Psikolojik Yönü". *Türk Edebiyatı Dergisi* 94, 14-6.
- İçli, T. G. (1993). Türkiye'de Suçlular Sosyal Kültürel ve Ekonomik Özellikleri. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.
- İğde, İ. (2009). Mahkûmları Suça Yönelten Faktörler ve Din Anlayışları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

- Kirman, M. A. (2004). *Din Sosyolojisi Terimler Sözlüğü*. İstanbul: Rağbet yay.
- Kızmaz, Z. & Çopuroğlu, C. (2002). "Doğu Anadolu Bölgesi Cezaevlerindeki Adli Hükümlüler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma". *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 1, 15-31.
- Kızmaz, Z. (2003). "Ekonomik Yapı ve Suç: Bazı Araştırma Bulguları Üzerine Genel Bir Değerlendirme". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (2), 279-304.
- Kızmaz, Z. (2004). "Öğrenim Düzeyi ve Suç: Suç Okul İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (2), 291-319.
- Kızmaz, Z. (2005). "Gasp Suçunu İşleyenler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Elazığ E Tipi Cezaevi Örneği". *Sosyoloji Dergisi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fak. Yay.* 14, 133-174.
- Kızmaz, Z. (2006). *Cezaevi Müdavimleri: İnatçı Suçlular*. Ankara: Orion Yay.
- Kızmaz, Z. (2007). "Suçluların Farklılık Arzeden Profilleri: Cinayet ve Hırsızlık Suçlarını İşleyenler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma". *İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1(14), 122-160.
- Kızmaz, Z. (2010a). "Din ve Suç: Cezaevinde Hükümlü Bulunan Bazı Suçluların Dindarlık Durumları". *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, (16), 27-58.
- Kızmaz, Z. (2010b). "Cezaevine Girme Sıklıklarına Göre Suçlular: Karşılaştırmalı Bir Araştırma" *e-Journal of New World Sciences Academy*. Volume: 5(4), Article Number: 4C0063
- Odabaş, H. & Odabaş, Z.Y. & Polat, C. (2008). "Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı". *Bilgi Dünyası*. 9(2): 431-465.
- Özdemir, Ş. (2006). *Cezaevlerinde Din Eğitimi*, İstanbul.
- Saldırım, M. (2006). *Ceza İnfaz Kurumundan Eğitim Kurumuna*. Sesleniş Gaz. Sayı 53, Ankara: Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Şeker, İ. (2003). *Tarım Açık Cezaevleri ve Cezaevi Hükümlülerinin Faaliyetleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. YYÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk ve Suç*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Relation Between Socialization and Rehabilitation in Prisons

Citation/©- Çimen, A. (2015). Relation Between Socialization and Rehabilitation in Prisons, *Çukurova University Journal of Faculty of Divinity*, 15 (2), 159-188.

Abstract- *Today metanarratives, like modernization, postmodernization and globalization, which came up by means of technological improvements and industrialization, have affected the structure and functions of the societies. This effect has brought along some problems like individualism, alienation and deprivation with the individuals making up the society. And this has led to social problems that came from the past become larger and more complicated. Crime and criminality are today in our societies quite serious problems that should be solved. This article, handling the reasons of the tendency towards crime, While emphasizing the influence of the activities that are done in prison for the rehabilitation of the criminals, it tries to find out what should be done to rehabilitate them. For that purpose, so as to prevent criminals from committing offence again, on the basis of the activities programmed in the prisons, it is considered that prisoners to be monitored and the issues which were mentioned by the criminals who were interviewed in prison will be evaluated.*

Keywords- *Crime, socialization, re-socialization, prison, rehabilitation, religion*